

До спеціалізованої вченої ради ID 8265
Державного торговельно-економічного
університету,
02156, м. Київ, вул. Кіото, 19

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора

Приятельчук Олени Анатоліївни

на дисертаційну роботу **Корогод Альони Ярославівни**

на тему «**Національні енергетичні стратегії**

в умовах декарбонізації світової економіки»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю

292 – міжнародні економічні відносини

Актуальність теми дослідження

Окреслюючи актуальність теми наукового дослідження А.Я. Корогод, варто зауважити, що нині світ стикається із безпрецедентними викликами, пов'язаними як зі зміною клімату, так і вичерпанням викопних ресурсів, зростаючим попитом на енергію. У цьому контексті аналіз національних енергетичних стратегій набуває особливого значення через низку ключових причин. Так, Цілі сталого розвитку ООН (ЦСР), Паризька угода та інші міжнародні домовленості чітко визначають необхідність переходу в умовах викликів ХХІ століття до стійких енергетичних систем, відтак національні енергетичні стратегії є тим самим ключовим інструментом, що допомагає досягнути зазначених цілей на державному рівні.

Іншим вагомим аргументом щодо актуалізації рецензованого дисертаційного дослідження є те, що міжнародний досвід підтверджує: залежність від імпортованих викопних ресурсів робить національну економіку вкрай вразливою до волатильності цін та геополітичних ризиків. За таких обставин розвиток власних відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) та підвищення енергоефективності здатні зміцнити енергетичну незалежність та сприяти довгостроковому економічному зростанню. Безпекові аспекти вкрай виразно проявляються і для сучасної України - війна з росією підтвердила критичну важливість енергетичної незалежності України. Перехід на власні відновлювальні джерела енергії та підвищення енергоефективності є ключовими елементами зміцнення національної безпеки.

Важливо відзначити ще один вагомий, на наше переконання, прояв актуальності теми дослідження здобувача, а саме зростаючий запит на підвищення рівня міжнародної конкурентоздатності національних економік в глобальному

конкурентному середовищі через інструментарій декарбонізації. Саме ті країни, які вже активно впроваджують "зелені" технології та розвивають стійкі енергетичні системи, отримують конкурентні переваги на світовому ринку, залучаючи інвестиції та створюючи розширені експортні можливості.

*Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій,
ступінь і повнота вирішення поставлених завдань*

Дисертаційне дослідження Корогод А.Я. ґрунтується на послідовному дотриманні визначеної автором логічної структури та методології вирішення поставлених завдань та досягнення загальної мети роботи. Сформульовані мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження чітко корелюють між собою, що свідчить про високий рівень професійної компетентності автора. Перевіреність та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, які висувуються в дисертаційній роботі, забезпечуються здійсненням глибоким теоретичним, методологічним та емпіричним аналізом. Це відображається у ретельному вивченні релевантних актуальних наукових джерел, нормативно-правових актів та інших документів національного та міжнародного рівнів (ОЕСР, ЄС, Міжнародного енергетичного агентства (МЕА), Міжнародного агентства з відновлюваної енергетики (IRENA), Світового банку, Європейської комісії, Європейського інвестиційного банку, Енергетичного співтовариства тощо), а також апробації результатів дослідження на науково-практичних конференціях міжнародного та вітчизняного рівнів.

Зміст, подача матеріалу, аргументація, яка використовується автором, засвідчують, що він володіє достатньо широким спектром аналітичних інструментів для всебічного та комплексного аналізу тих міжнародних економічних процесів в умовах сучасних викликів, які знаходяться в епіцентрі уваги науковця. Ним використовуються: методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, історико-еволюційний та інституціоналістський підходи, метод case study та компаративний аналіз, системно-структурний аналіз, емпірико-статистичний метод тощо. Це дозволило дійсно ретельно розкрити тему дослідження, досягти окресленої на початку дослідження мети та сформулювати відповіді на поставлені завдання.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертації, чітко обґрунтовані на основі логічного викладення матеріалу. У висновках до розділів роботи зроблено узагальнення результатів досліджень конкретних питань, а самі розділи мають внутрішній логічний зв'язок: наступний матеріал має своїм підґрунтям результати попередніх розділів та слугує водночас основою для

розкриття наступних блоків роботи. Найсуттєвіші результати дослідження систематизовано та викладено у висновках дисертації, які відповідають завданням. Отже, зміст дисертаційної роботи свідчить про те, що основні наукові положення, висновки і рекомендації дослідження сформульовано автором самостійно та мають належний рівень обґрунтованості та достовірності.

*Найвагоміші результати дослідження,
їх наукова новизна та практичне значення*

Дисертаційна робота характеризується логічністю, завершеністю та відзначається новітніми розробками, високим теоретико-методологічним і науковим рівнем обґрунтування. Основними теоретичними та практичними результатами, що характеризуються науковою новизною, є наступні.

В дисертаційній роботі представлено систематизацію теоретичних підходів до розкриття сутності та ознак декарбонізації світової економіки з визначенням етапів їх еволюції за критеріями домінуючих моделей енергетичної генерації та механізмів їх забезпечення. Це дозволило ідентифікувати детермінанти, які чинять визначальний вплив на процеси декарбонізації на кожному із етапів, виявити як позитивний синергійний, так і контраверсійний характер їх взаємодії, що підтверджує тезу стосовно суперечливості перебігу процесів декарбонізації та досягнення її цілей в економіках різних держав світу.

Дисертаційна робота є цілісним науковим дослідженням, містить глибоку теоретичну складову та переконливу методологічну основу. Здобувач апелює у своїх обґрунтуваннях до чисельних розробок представників сучасної вітчизняної та зарубіжної економічної науки; здійснено дійсно ретельний аналіз та систематизацію існуючих поглядів на досліджувану проблему. Автору вдалося здійснити узагальнення, виокремлення певних ключових характеристик та представити аналіз підходів щодо управління енергетичним сектором в країнах із різним рівнем ресурсного потенціалу та варіативним тлумаченням змісту парадигми розвитку національної енергетики.

Імпонує авторське бачення самого концепту розкриття обраної наукової проблеми, яке базується на комбінаториці теоретичних, методичних та практичних підходів. Пропонований алгоритм віддзеркалює пріоритетні етапи дослідження, зокрема у частині визначення теоретичних засад дослідження проблематики декарбонізації, пошуку релевантного інструментарію оцінювання результативності регуляторних практик в різних країнах, виявлення стану та тенденцій в реалізації курсу на сталий розвиток та декарбонізацію в низці вагомих осередків виробництва та споживання енергії, зокрема і відновлювальної, в межах глобальної

енергетичної системи, пошуку відповідей на питання щодо механізмів досягнення цілей екотрансформації енергетичного сектора сучасної України в умовах безпрецедентних викликів війни та масштабного відновлення в повоєнний період. Такий авторський підхід цілком логічний та обґрунтований, він уможливив проведення всебічного аналізу щодо формування та реалізації національних енергетичних стратегій при варіативному баченні логіки трансформації їх енергетичної системи, так і на наднаціональному рівні (через рекомендації міжнародних організацій в частині планування змін для національних енергетичних систем) задля досягнення цілей сталого розвитку та декарбонізації.

Проведений в роботі комплексний аналіз та представлені аргументовані висновки створюють науково-методологічну основу для розробки та впровадження ефективних стратегій управління енергетичним сектором в умовах актуалізації запиту на диверсифікацію безпекових ризиків, викликаних залежністю від імпорتنих викопних видів палива, так і потребою у підвищенні міжнародної конкурентоздатності економіки завдяки модернізації базових галузей та використанню перспективних видів «зеленої енергії» як в Україні, так і в інших сучасних державах.

Повнота результатів дослідження їх висвітлення в опублікованих працях

Отримані результати дослідження знайшли відображення у фахових наукових публікаціях, що відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України. Здобувачем представлено також свої напрацювання шляхом публікації наукових статей в зарубіжних виданнях. Окрім того, автор презентував основні положення дисертації у вигляді доповідей на науково-практичних заходах. Це свідчить про системний та планомірний підхід до роботи над дисертацією протягом усього дослідницького періоду, що підтверджується публікаціями та активною участю автора у наукових конференціях.

Дискусійні питання та зауваження до дисертації

Хотілося б вказати на низку положень, які містять окремі дискусійні моменти та можуть бути предметом додаткового обговорення.

1. В розділі I, параграф 1.3. дисертаційного дослідження автором розлого представлено концептуальні підходи до управління розвитком енергетичного сектору на прикладі держав, які дотримуються відмінних підходів у реалізації завдань декарбонізації. Зокрема, акцентовано увагу як на перевагах, так і ризиках,

які супроводжують реалізацію кожного із підходів. Разом з тим, на наш погляд, питання розгляду ризиків від збереження консервативного тренду на домінування в енергогенерації викопних видів палива могло б бути більш поглиблено, якби здобувач навів положення концепції «ресурсного прокляття» та результати емпіричних досліджень, які їх підтверджують.

2. В *параграфі 3.3* автором розроблено дійсно цікаві та змістовні пропозиції в частині модернізації вітчизняної енергетики з урахуванням безпекових критеріїв та тих зобов'язань, які має Україна перед своїми партнерами. Разом з тим, положення цього параграфу були б посилені, якби автор більш детально представив фінансове підґрунтя для реалізації окреслених пропозицій. Безумовно, це достатньо складне завдання з точки зору сучасних вітчизняних реалій. Але був сенс розглянути хоча б окремі досяжні інструменти фінансування трансформацій в енергетичному секторі.
3. Здійснений компаративний аналіз національних енергетичних стратегій в *параграфі 2.1.* є змістовним, наповненим емпіричним та статистичним обґрунтуванням. Разом з тим саме в цьому параграфі було б доцільно більш розлого показати результативність окремих інструментів регуляторної політики, які визначаються як пріоритетними для певних груп держав. Зокрема, це стосується механізму адаптації виробників та споживачів енергії в країнах-членах ЄС, експортерів інших країн продукції на ринки європейського співтовариства, зокрема України, при використанні вуглецевого імпортного тарифу (Carbon Border Adjustment Mechanism).
4. На наш погляд, можливо вже в якості побажань стосовно майбутніх досліджень автора, доцільно додатково проаналізувати достатньо потужний тренд, зокрема в ЄС, на децентралізацію енергогенерації та розвиток енергетичних кооперативів. В контексті зниження вразливості вітчизняної енергосистеми до уражень та руйнувань, що їх здійснює російська агресія, узагальнення цього міжнародного досвіду було б слухним та мало б не лише теоретичне, але й практичне значення.

Виказані вище зауваження відображають думку опонента стосовно складних явищ сьогодення та не знижують загальну теоретичну та практичну цінність підготовленої дисертації, а скоріше можуть стати орієнтиром для подальших наукових пошуків здобувача.

Загальна оцінка дисертації

Дисертація А.Я. Корогод є самостійним завершеним дослідженням, виконаним на високому теоретико-методологічному рівні, вирізняється науковою новизною та є гідним внеском у розвиток вітчизняної економічної науки за проблематикою формування та реалізації національних енергетичних стратегій в

умовах декарбонізації глобальної економіки. Результати дослідження знайшли належну та достатню апробацію у вітчизняному та зарубіжному академічному середовищі, зокрема через публікацію 8 наукових статей (одна із яких цитована в міжнародній базі даних Scopus) та 3 тез міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Подана на рецензування дисертація на тему «Національні енергетичні стратегії в умовах декарбонізації світової економіки», Корогод Альони Ярославівни відповідає вимогам спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341, вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор – Корогод Альона Ярославівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Офіційний опонент:

професор кафедри міжнародного бізнесу
Навчально-наукового інституту
міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор економічних наук, професор

Олена ПРИЯТЕЛЬЧУК

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР НАУК
КАРАУЛЬНА НА
06.05.2022

